

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 441/2022-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a zo sudcov Libora Duľu a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Michaelou Kajabovou, Budovateľská 2, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 112/2012 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 112/2012 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** primerané finančné zadosťučinenie v sume **2 000 eur**, ktoré **j e** mu Okresný súd Bratislava II **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresnému súdu Bratislava II **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 112/2012 konal bez zbytočných prietahov.
4. Okresný súd Bratislava II **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **738,47 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ označený v záhlaví tohto rozhodnutia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 15. júla 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 112/2012 (ďalej len „napadnuté konanie“). Sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti požaduje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prieťahov, požaduje tiež priznanie primeraného finančného zadostučinenia v sume 20 000 eur, ako aj náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ doručil okresnému súdu 31. mája 2012 žalobu o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len „BSM“) po rozvode manželstva. Napadnuté konanie nie je do dňa podania ústavnej sťažnosti právoplatne skončené.

3. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti vymedzuje nasledujúci priebeh napadnutého konania:

Dňa 13. júla 2012 okresný súd vydal uznesenie o oslobodení od súdneho poplatku.

Dňa 5. februára 2013 bolo doručené vyjadrenie žalovanej k žalobe.

Dňa 14. februára 2013 okresný súd vykonal pojednávanie.

Dňa 28. marca 2013 sťažovateľ doručil okresnému súdu vyjadrenie.

Dňa 18. apríla 2013 okresný súd vykonal pojednávanie.

Dňa 3. septembra 2013 sťažovateľ vzal žalobu späť. Okresný súd uznesením zo 16. septembra 2013 nepripustil späťvzatie žaloby.

V dňoch 21. januára 2014, 13. marca 2014, 13. novembra 2014, 5. marca 2015, 26. mája 2015 a 1. októbra 2015 sa konali pojednávania.

Okresný súd uznesením z 21. októbra 2015 nariadil znalecké dokazovanie. Žalovaná podala 18. novembra 2015 odvolanie proti preddavku na znalecké dokazovanie. Sťažovateľ sa k odvolaniu žalovanej vyjadril 4. decembra 2015. Okresný súd uznesením z 2. decembra 2016 uložil povinnosť zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania. Žalovaná proti tomuto uzneseniu podala odvolanie. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) odvolaniu vyhovel a zrušil predmetné uznesenie a vec vrátil na ďalšie konanie. Dňa 28. septembra 2017 bol okresnému súdu doručený znalecký posudok. Sťažovateľ sa k znaleckému posudku vyjadril 3. novembra 2017. Uznesením z 22. novembra 2017 okresný súd uložil povinnosť doplatiť preddavok na trovy spojené s podaním znaleckého posudku. Dňa 5. februára 2018 okresný súd priznal znalečné. Dňa 15. mája 2018 sťažovateľ doručil doplnenie k vyjadreniu k znaleckému posudku.

V dňoch 17. mája 2018, 31. mája 2018 a 19. júna 2018 sa konali pojednávania.

Dňa 20. júna 2018 sťažovateľ podaním žiadal o odstránenie chýb v zápisnici z pojednávania z 19. júna 2018 a podal tiež návrh na doplnenie dokazovania.

Dňa 26. júna 2018 okresný súd na pojednávaní vydal rozsudok. Dňa 11. júla 2018 podal sťažovateľ odvolanie proti rozsudku. Okresný súd 24. augusta 2018 vydal opravné uznesenie (oprava čísla listu). Dňa 26. augusta 2020 krajský súd zrušil rozsudok okresného súdu a vec vrátil na ďalšie konanie. Uznesenie krajského súdu doručil okresný súd sťažovateľovi 28. septembra 2020 a žalovanej 5. októbra 2020. Od doručenia uznesenia krajského súdu do podania ústavnej sťažnosti okresný súd v napadnutom konaní nevykonal žiaden úkon.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Podstatou argumentácie sťažovateľa je námietka, že napadnuté konanie, ktorého predmetom je vyporiadanie BSM po rozvode manželstva, nie je do dnešného dňa právoplatne skončené. Napadnuté konanie trvá vyše 10 rokov, okresný súd postupoval pomaly a neefektívne, čím nepochybne porušil označené práva podľa ústavy a dohovoru.

5. Sťažovateľ poukazuje na odôvodnenie uznesenia krajského súdu z 26. augusta 2020, ktorý zrušil rozsudok okresného súdu z 26. júna 2018 z dôvodu, že odôvodnenie týkajúce sa výrokov III, IV a VI rozsudku nezodpovedalo § 220 Civilného sporového poriadku, preto rozsudok pre jeho arbitrárnosť nebolo možné v odvolacom konaní ani preskúmať.

6. Sťažovateľ namieta, že okresný súd bol po doručení uznesenia krajského súdu dva roky nečinný. Tejto nečinnosti predchádzal neefektívny a pomalý postup súdu, ktorý bol zavŕšený arbitrárnym rozsudkom. Predmetné konanie nie je ani po uplynutí 10 rokov od podania žaloby právoplatne skončené. Nejde pritom o právne a fakticky zložitú vec, rozhodovanie o vyporiadaní BSM patrí do bežnej agendy všeobecných súdov. Sťažovateľ a žalovaná nijako neprispeli k priet'ahom v napadnutom konaní, riadne sa dostavovali na pojednávania a vo veci sa vyjadrovali písomne.

7. Sťažovateľ od začiatku konania žiadal nehnuteľnosti prikázať do svojho vlastníctva za primeranú náhradu. Ceny nehnuteľností za 10 rokov vzrástli výrazne, pričom primeraná náhrada, ktorú bude povinný zaplatiť, bude určená ku dňu vyporiadania. Sťažovateľ nemôže s nehnuteľnosťami slobodne nakladať, nemôže s nimi voľne disponovať, napriek tomu spláca z vlastných finančných prostriedkov úvery. Je zjavné, že tri znalecké posudky vypracované na určenie hodnoty nehnuteľností pred vyše 4 rokmi budú aktuálne v konaní nepoužiteľné a bude potrebné vypracovať nové znalecké posudky, čo povedie k ďalšiemu zvyšovaniu nákladov konania.

8. Uplatnené finančné zadosťučinenie reflektuje celkovú dĺžku napadnutého konania, obdobie nečinnosti okresného súdu a jeho neefektívny postup. Vyjadruje aj povahu veci (znášanie nákladov na nehnuteľnosti bez možnosti slobodne s nimi nakladať do právoplatného skončenia veci) a vychádza z judikatúry ústavného súdu (III. ÚS 119/2019, III. ÚS 36/2020, III. ÚS 480/2021).

9. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 441/2022-11 z 20. septembra 2022 ju v celom rozsahu podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

10. Po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie a na výzvu ústavného súdu reagoval predseda okresného súdu, ktorý v podaní č. k. 1 Spr 98/2022 z 25. októbra 2022 uviedol, že predmetná právna vec je skutkovo a právne zložitá. Z charakteru sporu vyplýva potreba ustáliť masu BSM a následne ustáliť hodnotu takto zistenej masy BSM, čo si takmer vždy vyžaduje znalecké dokazovanie, ako to bolo aj v predmetnej veci. Je zjavné, že uvedené skutočnosti boli sporné medzi stranami, inak by sa neobrátili na súd, keď v zmysle príslušných ustanovení Občianskeho zákonníka sa dáva prednosť dohode bývalých manželov. Uviedol, že niektoré pojednávania boli odročené na žiadosť strán sporu, resp. ich právnych zástupcov, čo však nemalo výraznejší vplyv na celkovú dĺžku napadnutého konania.

11. Zo súdneho spisu podľa predsedu okresného súdu vyplýva, že okresný súd konal od začiatku konania „plynule, efektívne a bez zbytočných prietahov.“. Okresný súd vo veci samej rozhodol rozsudkom z 26. júna 2018, ktorý krajský súd uznesením z 26. augusta 2020 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Bezprostredne potom došlo k zmene zákonného sudcu, ktorý sa musel oboznámiť s obsahom spisu. Konštatoval, že od predloženia spisu zákonnému sudcovi (9. november 2020) do nariadenia pojednávania (17. august 2022) okresný súd nevykonal žiaden úkon. Následne sa uskutočnili dve pojednávania (6. októbra 2022 a 18. októbra 2022) a tiež uznesením z 18. októbra 2022 okresný súd ustanovil znalca na účely stanovenia všeobecnej hodnoty špecifikovaných nehnuteľností.

12. Predseda okresného súdu napokon dal do pozornosti, že sťažovateľ podaním z 2. septembra 2013 zobral žalobu späť v celom rozsahu, „čo odôvodnil svojím psychickým vyčerpaním z prebiehajúceho konania a neveril, že by sa mu od odporkyne podarilo vysúdiť majetok, o ktorý ho počas manželstva stihla pripraviť.“. Pre nesúhlas žalovanej okresný súd uznesením zo 16. septembra 2013 nepripustil späťvzatie žaloby. Uvedené je „potrebné zohľadniť jednak pri motivácii sťažovateľa vôbec podať sťažnosť na ústavnom súde, ale aj potom pri uplatnenej výške finančného zadosťučinenia (20.000 Eur).“.

III.2. Prehľad napadnutého konania:

13. Ústavný súd pri skúmaní opodstatnenosti námietok sťažovateľa vychádzal z prehľadu napadnutého konania vymedzeného sťažovateľom v ústavnej sťažnosti. Ústavný súd konštatuje, že prehľad napadnutého konania vymedzený sťažovateľom v podstatnom korešponduje s priebehom napadnutého konania tak, ako ho ústavný súd zistil z pripojeného súdneho spisu.

III.3. Replika sťažovateľa:

14. Sťažovateľ v reakcii na vyjadrenie okresného súdu v stanovisku doručenom ústavnému súdu 9. novembra 2022 zotrval na svojom tvrdení, že predmetná právna vec nie je skutkovo ani právne zložitá. Z hľadiska hmotnoprávneho okresný súd aplikuje § 143 až § 150 Občianskeho zákonníka. Masa BSM bola medzi stranami sporná, avšak nebola nejako osobitne široká. Bolo vecou okresného súdu, aby túto masu ustálil, aj vzhľadom na to, že strany sporu sa neúspešne pokúšali dohodou vysporiadať BSM. Spornosť týkajúca sa ustálenia masy BSM je prirodzeným dôsledkom,

pre ktorý sa následne dotknuté strany obrátia na všeobecný súd, pričom táto spornosť sama osebe neindikuje zložitosť veci. Po vyše desiatich rokoch je konanie na začiatku, keď odvolací súd zrušil jediné meritórne rozhodnutie vydané v napadnutom konaní. Podľa sťažovateľa v napadnutom konaní nemožno identifikovať takú skutočnosť, ktorá by odôvodňovala odlišný prístup pri hodnotení plynulosti a rýchlosti postupu okresného súdu v napadnutom konaní. Výsledok napadnutého konania pritom bude mať značný dopad na majetkovú sféru strán sporu.

15. Tvrdenie o plynulom a efektívnom postupe okresného súdu v začiatku konania považoval sťažovateľ za príliš všeobecné. Uvedené tvrdenie navyše neguje zrušenie meritórneho rozhodnutia krajským súdom. Okresný súd zaťažil napadnuté konanie pochybeniami, ktoré boli v zásade výlučne na ťarchu sťažovateľa. Po dvojročnom odvolacom konaní nasledovala dvojročná nečinnosť okresného súdu, ktorého k procesnej aktivite zrejme prinútilo len podanie ústavnej sťažnosti.

16. Sťažovateľ poukázal na to, že pred podaním ústavnej sťažnosti sa „*zdvorilou formou písomne dopytoval*“ na stav napadnutého konania, pričom upozornil na možné porušenie označených práv podľa ústavy a dohovoru. Na túto jeho žiadosť pritom nedostal žiadnu formálnu odpoveď. V čase podania žaloby a v prvých rokoch napadnutého konania bol v zložitej životnej situácii, bol nezamestnaný, následne sa zamestnal, avšak mal nízky príjem, z ktorého mal hradiť okrem iných výživu svojho v tom čase maloletého syna, splátku hypotéky a pod., pričom nedokázal uhradiť ani svoje základné životné potreby. V uvedenej situácii bolo pre neho tiež zložité hradiť trovy advokáta a čeliť perspektíve niekoľkoročného súdneho konania s exmanželkou, pričom išlo o životnú kapitolu, ktorú chcel čím skôr uzavrieť. Bol preto ochotný dosiahnuť pre neho nevýhodné vyporiadanie BSM *ex lege*, aj z toho dôvodu vzal žalobu späť, s čím napokon žalovaná nesúhlasila. Odkaz okresného súdu na späťvzatie žaloby vo vymedzených súvislostiach považuje sťažovateľ za nekorektný. Zastavenie napadnutého konania pre späťvzatie žaloby by pritom paradoxne zamedzilo porušeniu označených práv okresným súdom.

17. Sťažovateľ k námietke okresného súdu týkajúcej sa výšky uplatneného finančného zadost'učinenia poukázal na to, že v dôsledku dlhotrvajúceho súdneho konania len na úrokoch hypotéky zaplatil vyššiu sumu. Hypotekárny úver mal úročený úrokom vo výške 8 % ročne, pričom nemal možnosť uzavrieť dodatok k zmluve o úvere s nižším úrokom pre nesúhlas žalovanej ako hlavnej dlžníčky, ktorá zároveň odmietala platiť splátky hypotéky. Sťažovateľ sa tak stal rukojemníkom žalovanej a dlhotrvajúceho súdneho konania. S plynúcim časom narastali aj náklady na advokáta, musel zaplatiť preddavok na znalecké dokazovanie, pričom pre neaktuálnosť bude potrebné vykonať ďalšie ohodnotenie nehnuteľností znalcom. V priebehu času enormne narástli ceny nehnuteľností, čo tiež predraží vyporiadanie BSM.

18. Za primeranú dobu na štúdium spisu nemožno považovať obdobie od 9. novembra 2020 do 17. augusta 2022, keď bolo nariadené pojednávanie na 6. október 2022 a následne na 18. október 2022, keď pojednávanie bolo odročené z dôvodu opätovného znaleckého dokazovania. Z týchto dôvodov považuje sťažovateľ ústavnú sťažnosť za dôvodnú.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

19. Ústavný súd v súlade s § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania vo veci ústavnej sťažnosti, keďže na základe podaní okresného súdu a sťažovateľa, berúc do úvahy skutočnosti vyplývajúce zo spisu okresného súdu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie, dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

20. Podstatou argumentácie sťažovateľa je námietka porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní, ktorého predmetom je rozhodovanie o vyporiadaní BSM. Sťažovateľ je v procesnom postavení žalobcu (navrhovateľa). Sťažovateľ namieta postup okresného súdu v napadnutom konaní, ktorý nepostupuje efektívne a bez zbytočných prietáhov.

21. Pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy si ústavný súd osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 280/08, I. ÚS 326/2010).

22. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie už citovaných práv vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

23. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania (resp. strany v spore) a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02).

24. Pri posudzovaní prvého kritéria – zložitosti veci dospel ústavný súd k záveru, že vo veci ide o rozhodovanie o návrhu na vyporiadanie BSM, v ktorom sťažovateľ vystupuje ako žalobca (navrhovateľ). Uvedený predmet konania predstavuje bežnú súčasť rozhodovania všeobecných súdov v civilnej agende. V predmetnej veci ústavný súd neidentifikoval prvok právnej alebo skutkovej zložitosti. Ústavný súd akceptuje argumentáciu predsedu okresného súdu v tom, že konania s uvedeným predmetom sú spravidla náročnejšie v tom zmysle, že je medzi stranami spravidla kategorický spor týkajúci sa určenia toho, čo patrí do masy BSM, a zároveň aj týkajúci sa ustálenia hodnoty masy BSM, ktoré spravidla vyžaduje znalecké dokazovanie. V každom prípade uvedené okolnosti sú vo všeobecnosti prítomné spravidla v každom súdnom konaní s uvedeným

predmetom, z tohto pohľadu sa tieto konania celkovo považujú spravidla za náročnejšie. Avšak aj medzi konaniami s uvedeným predmetom môže existovať aj ďalšia diferenciácia vzhľadom na určité skutkové a právne okolnosti, ktoré toto konanie robia ešte nejako špecificky skutkovo alebo právne náročnejšími (napr. mimoriadne veľká masa BSM s rôznorodými prvkami – napr. nehnuteľnosti, akcie, cenné papiere, obchodné podiely a pod., prípadne s prvkami v zahraničí – osobitne nehnuteľnosti a pod.). V napadnutom konaní nebolo možné identifikovať takéto osobitné skutkové alebo právne prvky náročnosti veci. Napadnuté konanie v čase rozhodovania ústavného súdu trvalo desať rokov a štyri mesiace, pričom konanie nebolo právoplatne skončené. Po uplynutí približne šiestich rokov okresný súd rozhodol vo veci samej, rozsudok však zrušil odvolací súd.

25. Druhým kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bolo správanie s'ťažovateľa ako strany napadnutého konania. Ústavný súd nezistil také správanie s'ťažovateľa, ktoré by relevantne prispelo k vzniku zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní.

26. Ďalším kritériom, na základe ktorého ústavný súd zisťuje, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, je postup okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

27. Z prehľadu napadnutého konania a zo súdneho spisu vyplýva, že po doručení žaloby okresný súd vykonával jednotlivé procesné úkony v celku primerane. Riešil procesné otázky – oslobodenie od súdnych poplatkov a tiež v období októbra 2015 až februára 2018 nariadil znalecké dokazovanie a rozhodoval o pridružených otázkach – preddavku na trovy dôkazu a tiež znalečnom. V rámci nariaďovania znaleckého dokazovania rozhodoval aj odvolací súd o odvolaní žalovanej proti uzneseniu, ktorým jej bola uložená povinnosť zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania. Do vydania meritórneho rozhodnutia okresný súd vykonal 11 pojednávaní a na dvanástom 26. júna 2018 (po šiestich rokoch od začatia konania) rozhodol rozsudkom. Dobu šiestich rokov po vydaní prvého meritórneho rozhodnutia napriek procesnej aktivite okresného súdu možno už celkovo hodnotiť ako ústavne neakceptovateľnú a svedčí o celkovo neefektívnom postupe okresného súdu v napadnutom konaní. Proti rozsudku okresného súdu podal odvolanie s'ťažovateľ, súdny spis na rozhodnutie o odvolaní bol predložený krajskému súdu 2. októbra 2018, krajský súd rozhodol 26. augusta 2020 a súdny spis bol okresnému súdu vrátený 25. septembra 2020. Odvolacie konanie takto trvalo dva roky. Uvedené obdobie však nemožno započítať na ťarchu okresného súdu. Bezprostredne po vrátení spisu okresný súd doručoval uznesenie krajského súdu stranám sporu a od októbra 2020 do podania ústavnej s'ťažnosti (15. júla 2022) bol jeden rok a deväť mesiacov nečinný, nevykonával žiaden procesný úkon, zrejme aj vzhľadom na zmenu zákonného sudcu spojenú s potrebou naštudovania spisu novým zákonným sudcom. Uvedená okolnosť (zmena zákonného sudcu) čiastočne vysvetľuje nečinnosť okresného súdu, avšak nečinnosť v rozsahu takmer dvoch rokov nemôže byť ospravedlnená uvedenou organizačnou zmenou.

28. Na podklade skutočností uvedených v bodoch 24 až 27 tohto nálezu ústavný súd dospel k záveru, že v postupe okresného súdu v napadnutom konaní sa vyskytlo jedno obdobie nečinnosti v rozsahu takmer dvoch rokov s tým, že jeho postup do vydania rozsudku možno napriek jeho

procesnej aktivite celkovo hodnotiť ako neefektívny. Napadnuté konanie do dňa rozhodovania ústavného súdu trvá desať rokov s tým, že okresný súd vo veci konal osem rokov a krajský súd ako odvolací súd konal dva roky. Celkové trvanie napadnutého konania bez právoplatného rozhodnutia vo veci je už tak samo osebe ústavne neakceptovateľné. Okresný súd v doterajšom priebehu napadnutého konania nezvolil taký procesný postup, ktorý by smeroval k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa ako strany napadnutého konania. Nečinnosťou a neefektívnym a nesústređeným postupom okresného súdu tak bolo v napadnutom konaní porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto ústavný súd rozhodol v súlade s čl. 127 ods. 2 prvou vetou ústavy a § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

29. Vzhľadom na to, že v napadnutom konaní do času rozhodnutia ústavného súdu o ústavnej sťažnosti okresný súd nerozhodol vo veci samej, ústavný súd požiadavke sťažovateľa, aby prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietáhov, vyhovel tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto nálezu [§ 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde].

V.

Primerané finančné zadosťučinenie

30. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

31. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.

32. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. IV. ÚS 210/04, I. ÚS 164/2018).

33. Prihliadajúc na petit ústavnej sťažnosti, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ si uplatnil primerané finančné zadosťučinenie v sume 20 000 eur, ktoré odôvodnil skutočnosťami bližšie uvedenými v bode 8 tohto nálezu.

34. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

35. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, ústavný súd v neprospech okresného súdu hodnotil predovšetkým obdobie nečinnosti v rozsahu jedného roka a deviatich mesiacov, doterajšiu dobu napadnutého konania a jeho neefektívny a nesústređený postup. V prospech okresného súdu bolo nevyhnutné zohľadniť potrebu vykonania znaleckého dokazovania, ktoré trvalo dlhšiu ako obvyklú dobu vzhľadom na procesnú aktivitu žalovanej (podávanie opravných prostriedkov proti uloženiu povinnosti zložiť preddavok na trovy dôkazu). Ústavný súd nezohľadnil námietku sťažovateľa, že je potrebné prihliadnúť na dopad napadnutého konania do jeho majetkovej sféry (znášanie nákladov na nehnuteľnosti spojené s nemožnosťou plnej dispozície s nimi a pod.). Uvedenú námietku sťažovateľ nijako osobitne neodôvodnil, neuvádzal napr. zmarené príležitosti

v dôsledku nemožnosti disponovať s nehnuteľnosťami, prípadne iný výraznejší zásah do svojej majetkovej sféry v dôsledku nemožnosti realizovať dispozičné právo. Skúmanie opodstatnenosti uvedenej námietky by bolo spojené s dôslednejšou realizáciou povinnosti tvrdenia a dôkaznou povinnosťou sťažovateľa. V tomto kontexte je ale relevantné aj to, že ústavný súd v tomto type konania v zásade nie je súdom skutkovým, t. j. ak vykonáva dokazovanie, tak len v limitovanom rozsahu (napr. zadovážením a skúmaním súdneho spisu), ktoré smeruje prísne len na verifikáciu ústavnej udržateľnosti námietok sťažovateľa, resp. obrany odporcu. Skúmanie špecifikovanej námietky sťažovateľa by pritom tento rozsah dokazovania presiahlo. Ústavný súd neprihliadol ani na námietku okresného súdu, ktorý požadoval zohľadniť sťažovateľovo späťvzatie návrhu z 2. septembra 2013. Uvedený (dispozitívny) procesný úkon sťažovateľ urobil v úplnom začiatku napadnutého konania pred vyše deviatimi rokmi. Akákoľvek bola jeho motivácia k uvedenému procesnému úkonu (ktorú čiastočne objasnil vo svojej replike), vzhľadom na čas, ktorý od tohto úkonu uplynul, a na jeho ďalšiu procesnú aktivitu v napadnutom konaní uvedenú skutočnosť nemožno zohľadniť v rámci rozhodovania o výške finančného zadosťučinenia. Na podklade týchto skutočností ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie finančného zadosťučinenia sťažovateľovi v sume 2 000 eur (bod 2 výroku tohto nálezu). Vzhľadom na priznanie finančného zadosťučinenia v sume 2 000 eur oproti sťažovateľom navrhovanej sume 20 000 eur vo zvyšnej časti ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovet (bod 5 výroku tohto nálezu).

VI. Trovy konania

36. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 738,47 eur.

37. Návrh na priznanie trov právneho zastúpenia ústavný súd posudzoval podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Sťažovateľovi priznal trovy právneho zastúpenia za 3 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, písomné podanie ústavnej sťažnosti, replika sťažovateľa) podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2022 v sume 193,50 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2022 v sume 11,63 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky), čo spolu predstavuje sumu 615,39 eur. Vychádzajúc zo zistenia, že právna zástupkyňa sťažovateľa je platcom dane z pridanej hodnoty (priložené osvedčenie o registrácii pre daň z pridanej hodnoty), uvedená suma bola zvýšená o túto daň vo výške 20 % podľa § 18 ods. 3 vyhlášky a podľa zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov o sumu 123,07 eur. Celková hodnota náhrady trov konania takto predstavuje sumu 738,47 eur (bod 4 výroku tohto nálezu).

38. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. novembra 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu